บทที่ 2
แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิด การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ให้แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของสหกรณ์การเกษตร เครดิตยูเนี่ยน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร ดังนี้

แนวคิดที่ 1 เป็นการรวมคนในหมู่บ้านให้มาช่วยเหลือกัน โดยมีแนวคิดว่าการรวมคนควรเริ่มจากคนที่จนที่สุด แล้วดึงคนฐานะดีมาช่วย เพื่อให้มีโอกาสช่วยเหลือคนจน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า จนเงินแต่ไม่จนน้ำใจ

แนวคิดที่ 2 คนชนบทขาดแคลนเงินทุน การพัฒนาอาชีพที่จะให้เกิดผลดีนั้นต้องอาศัยวิชาการสมัยใหม่เข้ามาช่วย แต่คนจนถูกขีดล้อมด้วยวงจรแห่งความยากจน จึงควรมีการรวมกลุ่มออมเงิน แล้วกู้ไปใช้ทำทุน น่าจะเป็นทางออกที่ดี

แนวคิดที่ 3 การทำงานด้วยความขยันอย่างฉลาด คนจนสามารถรวมกันออมเงินจนมีทุนเป็นของตนเอง ผู้กู้เงินไปลงทุนต้องระลึกเสมอว่า เงินเหล่านั้นเป็นเงินจากเพื่อนฝูงที่มีน้ำใจ จึงควรนำไปใช้อย่างประหยัด และต้องรู้จักว่าจะนำเงินที่กู้ยืมไปทำอะไร ทำแล้วเกิดผลอย่างไร และต้องขยันอดทนเพื่อให้ได้ทุนคืนและมีกำไรจากการลงทุน

แนวคิดที่ 4 ลดต้นทุนการใช้จ่ายในครอบครัว คือ การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อให้สมาชิกได้ซื้อของราคาถูก มีคุณภาพดีมาใช้ในครอบครัว เมื่อลดค่าใช้จ่ายก็จะมีเงินออมมากขึ้นและมีทุนในการประกอบอาชีพมากขึ้น

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม โดยรวมเป็นการรวมตัวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดหลักการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันน้ำใจซึ่งกันและกัน ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ซื้อขายสินค้าในราคาถูกเพื่อการประหยัดในครัวเรือน เกิดการออมเพื่อนำไปสู่การลงทุนในอาชีพก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็นการพัฒนาคน สังคม และเศรษฐกิจ คือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1) การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละอดทน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสมาชิก มีความเห็นอกเห็นใจ เอื้ออารี มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2) การพัฒนาสังคมเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นผู้นำที่ดี

3) การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการส่งเสริมการระดมทุนในหมู่บ้าน ส่งเสริมการสร้างแหล่งเงินทุน และฝึกฝนให้สมาชิกรู้จักดำเนินธุรกิจ

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งขึ้นมาเพื่อ

1) ให้ชาวบ้านรู้จักการอดออม สะสมเงินด้วยสัจจะ

2) มีเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ และสวัสดิการของสมาชิก

3) รู้จักการจัดแจงการเงินและรายได้ในครัวเรือน

4) รู้จักผนึกกำลัง รวมน้ำใจ ความสามัคคี ช่วยเหลือกันและกัน

5) ให้การเรียนรู้ส่งเสริมประสบการณ์ เรื่องเงินทุน การจัดการ

2.1.3 หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ฝ่ายพัฒนาอาชีพ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้สรุปว่า หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย

1) ปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เริ่มโดยการปลูกฝังให้ชาวบ้านเข้าใจว่าเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์ นั้นคือ พ่อ แม่ พี่ น้อง ประชาชน ทุกคนในหมู่บ้าน ในตำบลที่เป็นสมาชิก ผลประโยชน์เป็นของสมาชิก การบริหารงานเป็นของสมาชิก หน่วยงานราชการเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุน ฉะนั้น กลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นของประชาชน ซึ่งสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบในการดูแลเอาใจใส่จะเกิดขึ้น

2) ยึดหลักการพึ่งตนเอง โดยการฝึกนิสัยการประหยัดแล้วนำมาออม เพราะสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยากจน แต่คนจนนั้นมีคุณสมบัติพิเศษที่นำมาใช้ทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและญาติมิตรได้หลายอย่างที่ก่อให้เกิดทุน เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ฯลฯ

3) ใช้หลักคุณธรรมในการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่

3.1) ความซื่อสัตย์ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะต้องประหยัด ออมทรัพย์มาสะสม และส่งคืนเงินกู้ตามสัญญาที่ได้ให้ไว้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2) ความเสียสละ ทุกครั้งที่สมาชิกมาสะสมและส่งคืนเงินกู้ เขาทำเพื่อเพื่อนไม่หวังการตอบแทน จะเข้าร่วมในการดำเนินงานในฐานะเป็นกรรมการ หรือในฐานะเป็นอาสาสมัครบริการเพื่อน ๆ โดยไม่มีค่าจ้างตอบแทน

3.3) ความรับผิดชอบ สมาชิกแต่ละคนจะประหยัดสะสม ส่งคืน และสนใจร่วมมือในกิจกรรมด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของตน ซึ่งจะบกพร่องเสียมิได้ เขาจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่เหล่านี้ต่อตนเอง และต่อเพื่อนสมาชิกทุกคน

3.4) ความเห็นใจกัน ทุกคนมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะต้องเข้าใจซาบซึ้ง และตั้งใจที่จะ “ให้” อะไรแก่เพื่อนมิใช่เพื่อ “ได้” อะไรจากเพื่อนฝ่ายเดียว

3.5) ความไว้วางใจกัน สมาชิกทุกคนจะพยายามสร้างความเชื่อถือได้ และแสดงให้ปรากฏแก่เพื่อสมาชิกด้วยกัน ด้วยการประหยัด สะสม และส่งคืนตามสัญญา กิจนิสัยที่ดีเหล่านี้จะทำให้คนอยู่ในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรี และสังคมมนุษย์จะเป็นสุขสันติ

การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการนี้ เป็นหัวใจของการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยใช้หลักการควบคุมกันเอง หมายความว่า สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกคนจะต้องสนใจดูแลความเคลื่อนไหวของเพื่อนสมาชิก

2.1.4 การประยุกต์ใช้ CAMEL (CAMEL Analysis) เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

CAMEL Analysis เป็นเครื่องมือทางการเงินในรูปของอัตราส่วนที่มีมุมมองครอบคลุมในด้านการบริหารการเงินและบริหารงานแบบเบ็ดเสร็จ และเป็นการสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้าทางการเงินอีกรูปแบบหนึ่ง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1) ความมั่นคง คือเพียงพอของเงินกองทุนต่อความเสี่ยง (Capital Adequacy)
2) คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)
3) คุณภาพด้านการจัดการหรือการบริหาร (Management Quality)
4) ความสามารถในการทำกำไรหรือความสามารถในการหารายได้ (Earnings)
5) สภาพคล่อง (Liquidity)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิ่งแก้ว อินสว่างและคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของพื้นที่ตั้งกลุ่ม ประวัติการจัดตั้ง การบริหารงาน ผลงานที่สำคัญ แนวโน้มการดำเนินงานในอนาคต ปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้ประสบผลสำเร็จ และผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในพื้นที่โดยเลือกศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลศรีพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ชนะเลิศระดับเขต จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ มากกว่า 1 อย่าง โดยอาชีพหลักคือการทำนา ส่วนอาชีพรองลงมาที่ทำกันมากและมีรายได้ดี ได้แก่ อาชีพจักสานตะกร้าหวาย การจัดตั้งกลุ่มเป็นการจัดตั้งระดับตำบล เมื่อปี 2525 ผู้นำจัดตั้งเป็นผู้นำศาสนาคือ เจ้าคณะตำบล มีสมาชิกเริ่มแรก 50 คน บริหารงานโดยกำนันตำบลศรีพราน ผลงานที่สำคัญของกลุ่มสามารถชักชวนราษฎรให้เห็นความสำคัญ มีการสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี ให้การสนับสุนนเงินทุนในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีบริการด้านการตลาดแก่สมาชิกด้วยการจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด การดำเนินงานของกลุ่มมีแผนการในอนาคตที่จะทำยุ้งฉางผลผลิตข้าว และจัดตั้งโรงสีแปรรูปข้าวสารไว้จำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วไป จะปรับปรุงงานด้านการตลาดผลิตภัณฑ์จักสานให้คล่องตัวมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งจะปรับระเบียบการกู้ยืมเงินให้สมาชิกสามารถใช้บริการจากกลุ่มได้อย่างทั่วถึง ในส่วนปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ ได้แยกออกเป็นปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ การมีผู้นำในการรวมกลุ่มเป็นผู้นำทางศาสนา และมีผู้นำท้องถิ่นในการบริหารงานที่มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ราษฎรประกอบอาชีพมากกว่า 1 อย่างซึ่งรายได้ค่อนข้างดี และสมาชิกมีความเข้าใจในระเบียบกลุ่มเป็นอย่างดี ปัจจัยอีกส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ การมีนโยบายจากส่วนกลางเป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน มีการสนับสนุนด้านวิชาการ มีการติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นเงินทุนหมุนเวียน ส่วนด้านผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาชนบท การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาชนบท กล่าวคือราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีระดับรายได้ การออมเงิน และการลงทุนสูงกว่าราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นอกจากนี้ปัญหาที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบก็คือ การขาดแคลนเงินทุนที่จะจัดสรรให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพจึงมีผลให้การพัฒนาของกลุ่มเป็นไปอย่างค่อนข้างช้า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดก็คือยังไม่สามารถดึงดูดสมาชิกหรือราษฎรเข้ามาใช้บริการมาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เท่าที่ควรและปัญหาการบริหารงานของศูนย์สาธิตการตลาดยังไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกลุ่ม ตลอดถึงราษฎรทั่วไปเข้าใจถึงหลักการและวิธีดำเนินงานการเปิดเผยข้อมูลให้สมาชิกตรวจสอบยังไม่สามารถทำได้

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2542) ได้ศึกษาการไม่ยอมรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงโอกาสที่จะขยายการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ยอมรับของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการ และศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยการใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสารภี ดอยสะเก็ดและกิ่งอำเภอแม่ออน จำนวน 511 ตัวอย่าง และข้อมูลทุติยภูมิ จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสที่จะขยายการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ให้ครบทุกครัวเรือนในหมู่บ้านที่กลุ่มออมทรัพย์ฯ มีถึงร้อยละ 51.98 ของครัวเรือนทั้งหมด ส่วนโอกาสที่จะขยายการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ให้ครบทุกหมู่บ้านสูงถึงร้อยละ 76.15 ของหมู่บ้านทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการไม่ยอมรับของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการนั้นได้แก่ 1) การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 2) การเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อการเกษตร 3) ความไม่เพียงพอในการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร 4) ความเพียงพอในการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. 5) การมีบัญชีเงินฝากธนาคารในธนาคารใดธนาคารหนึ่ง 6) การไม่เข้าร่วมประชุมในการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ฯ 7) การไม่ทราบหลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ 8) การไม่ยอมรับข้อดีของกลุ่มออมทรัพย์ฯ และ 9) การไม่ไว้วางใจประธานหรือคณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ฯ สำหรับปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่ประสบอยู่ได้แก่ 1) กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม มีน้อย 2) กลุ่มออมทรัพย์ ขาดการประชาสัมพันธ์ 3) ปัญหาสมาชิกไม่เข้าใจหลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ 4) ปัญหารัฐบาลไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ 5) ปัญหาเกิดการขัดแย้งกันภายในกลุ่มฯ และปัญหาการไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 6) ปัญหาขาดการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบ และ 7) ปัญหาคณะกรรมการมีความรู้น้อยและขาดความรู้เรื่องบัญชี

มนตรี ปานกล่ำ (2542) ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง วัตถุประสงค์เพื่อทราบแนวคิด การคาดหวังเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ ฯ ตลอดจนปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ฯ ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ เห็นว่าวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ฯ เพื่อหากำไรมาแบ่งปันแก่สมาชิก และให้สินเชื่อแก่สมาชิก ดังนั้นกิจกรรมของกลุ่มจึงหนักไปทางการรับฝากเงิน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

และการให้กู้เงิน แต่กิจกรรมแสวงหาผลกำไร เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด กิจกรรมยุ้งฉางมีเพียงเล็กน้อย และคาดหวังว่ากลุ่มออมทรัพย์ฯ จะทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้น เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นแหล่งจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภค และเป็นแหล่งช่วยเหลือด้านการตลาด ส่วนปัญหาสำคัญของการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ คือสมาชิกและคณะกรรมการบริหารกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์และมีข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการบริหารจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องกลุ่มออมทรัพย์แก่คณะกรรมการบริหารและสมาชิกเป็นประจำทุกเดือน สำหรับความคิดเห็นด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพบว่า มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชน มีความรู้ความเข้าใจนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเป็นอย่างดี สามารถส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มและการบริการจัดการเกี่ยวกับ ทุนหมุนเวียนและเงินทุนของกลุ่ม มีความรู้ปานกลางในเรื่องบัญชี การตลาด การลงทุน อัตราดอกเบี้ย และเงินปันผล ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ได้อย่างสมบูรณ์

รังสรรค์ ปิติปัญญา (2545) ศึกษาเรื่องการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์กรการเงิน 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต/กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และกลุ่มเครดิตยูเนี่ยน เพื่อหาแนวทางพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนแบบบูรณาการให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแรงและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน พบว่าความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชนขึ้นอยู่กับความศรัทธาของสมาชิกที่มีต่อผู้บริหาร ต่ออุดมการณ์และระบบการจัดการ ดังนี้

1.1) ความศรัทธาที่ต่อผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารที่ได้รับความศรัทธานั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีประสบการณ์ในด้านธุรกิจ เป็นคนดีมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา มีความซื่อสัตย์และความเสียสละสูง ดังนั้นในกระบวนการสรรหาผู้บริหารขององค์กรจะต้องนำเอาลักษณะข้างต้นมาพิจารณา พร้อมกันนี้ต้องมีการพัฒนาสร้างผู้บริหารที่มีลักษณะดังกล่าวขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบการทำงานเป็นคณะกรรมการแล้วเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้งานและผลักดันให้เปิดตัวต่อสาธารณชน และเสริมด้วยการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น จัดอบรมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์กรการเงินอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2) ความศรัทธาต่ออุดมการณ์ พบว่ามีส่วนสำคัญต่อความยั่งยืน และการขยายตัวขององค์กรและกระบวนการ จึงจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้สมาชิกมีความมั่นคงต่ออุดมการณ์ขององค์กร และขณะเดียวกันต้องขยายหรือเผยแพร่อุดมการณ์ออกไปสู่คนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง การเผยแพร่อุดมการณ์สามารถทำได้ทั้งแต่ละองค์กรเอง แต่ทำโดยเครือข่ายน่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่า และเนื่องจากอุดมการณ์เป็นเรื่องลึกซึ้งทั้งในทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนั้นนอกจากเผยแพร่ตามกระบวนการที่ทำกันอยู่โดยทั่วไปแล้ว ยังควรผลักดันให้มีการปลูกฝังเรื่องนี้ผ่านระบบการศึกษา (โรงเรียน ครู) ศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด พระ นักบวช และผู้นำด้านศาสนา) และการปกครองโดยเฉพาะส่วนท้องถิ่นด้วย

1.3) การจัดการ พบว่า ระบบการจัดการที่จะได้รับความศรัทธา ต้องเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส คือมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ มีการมอบอำนาจที่ชัดเจน ผู้บริหารมีความคล่องตัวในการตัดสินใจ ร่วมทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการและสนองความต้องการของสมาชิกได้ดี มีความรัดกุม มีระบบบัญชีที่เหมาะสม และมีระบบตรวจสอบที่เชื่อถือได้

2) แนวทางการพัฒนาเครือข่าย องค์กรการเงินชุมชน จากการศึกษาพบว่า เครือข่าย เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรการเงิน จึงควรอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายขึ้นอย่างกว้างขวาง ให้มีความเข้มแข็งและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาขบวนการองค์กรการเงินชุมชน ดังนี้

2.1) ผลักดันให้เกิดเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนระดับจังหวัด เพื่อให้มีการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางขององค์กรการเงินชุมชนที่ตั้งอยู่ในระดับจังหวัด และเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อการทำกิจกรรมของเครือข่ายเดิมที่มีอยู่แล้ว ในเบื้องต้นเครือข่ายนี้ควรเน้นการดำเนินงานที่ไม่ใช่ธุรกิจเพื่อประสานงานด้านวิชาการและสวัสดิการเป็นหลัก ส่วนด้านธุรกิจนั้นควรส่งเสริมให้เครือข่ายเดิมเป็น ผู้ดำเนินการ

2.2) สนับสนุนให้องค์กรการเงินชุมชนประเภทเดียวกัน ที่มีความพร้อมรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันในทุกมิติและเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อสมาชิก และสังคมภายนอก เครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจควรจะต้องมีฐานะทางกฎหมายที่ชัดเจน

2.3) สนับสนุนให้เครือข่ายองกรค์ที่ตั้งขึ้นใหม่ สามารถดำเนินกิจกรรมได้วิธีที่ควรใช้คือกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือกันทำงานระหว่างองค์กร สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

และมอบทรัพยากรให้เครือข่าย รวมทั้งพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์และพัฒนาระบบการจัดการที่ เหมาะสมเพื่อรองรับกิจกรรมในอนาคต

2.4) สนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายขององค์กรการเงินชุมชนต่างกลุ่มกันในเชิงธุรกิจ เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินต่อกัน การร่วมลงทุนในกิจการใหม่ เช่น ตั้งสถาบันการเงินของขบวนการ และในเชิงที่มิใช่ธุรกิจ เช่น ร่วมมือกันพัฒนาระบบบัญชี และการตรวจสอบที่เป็นมาตรฐาน พัฒนาศักยภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จัดเวทีระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบสวัสดิการร่วมกัน เป็นต้น

2.5) ตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน เพื่อทำหน้าที่ผลักดันในเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยมีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เหมาะสม เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ เข้ามาทำหน้าที่เป็นกองเลขานุการ ศูนย์ประสานงานนี้เป็นศูนย์เฉพาะกิจ ซึ่งจะเลิกไปเมื่อหมดภารกิจ

รัตนพันธ์ ศรีคล้าย (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปียะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปียะ สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน ด้วยวิธีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อสร้างแหล่งเงินทุนของชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็ง และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ปัจจัยด้านผู้นำที่เข้มแข็ง กล้าคิดกล้าทำ ซื่อสัตย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานเพื่อกลุ่มอย่างจริงจัง ปัจจัยด้านสมาชิกซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมีคุณภาพ มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ปัจจัยด้านวิธีการทำงานที่มีแบบแผนเป็นของตัวเองและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและพัฒนาเป็นจิตสำนึกร่วมเพื่อพัฒนา ส่วนรวมต่อไปสำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของกลุ่ม คือ สมาชิกบางรายส่งเงินคืนไม่ตรงเวลา ส่วนปัญหาจากภายนอก คือปัญหาที่เกิดจากนโยบายของรัฐ เช่นนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และปัญหาความชอบธรรมของกลุ่ม อย่างไรก็ดี ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ดำรงอยู่ของกลุ่มแต่อย่างใด กล่าวในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ ฯ ถือว่าประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งภายในและภายนอก

สายสุนีย์ แก้วเรืองเนตร (2551) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองพระ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองพระ อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่ม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประสบผลสำเร็จ คือ สมาชิกมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม ตลอดทั้งตรงต่อเวลา คณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง เสียสละ รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารกลุ่ม มีการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานของคณะกรรมการด้วยการส่งเข้ารับการฝึกอบรม ประชุม สัมมนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนกลุ่มในด้านความรู้และด้านวิชาการอยู่เสมอ ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่ให้ข้อคิดเห็น ร่วมวางแผนดำเนินการ ติดตามประเมินผล ดูแลรักษาและร่วมรับผิดชอบ ส่วนปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน พบว่า มีสมาชิกบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกลุ่ม โดยเป็นสมาชิกหวังกู้เงินเพียงอย่างเดียว และไม่ส่งเงินสัจจะสะสมด้วยตนอง คณะกรรมการบางคนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ความรู้น้อย ไม่สามารถจัดทำบัญชีให้เป็นระบบได้ การจัดเก็บเอกสารและหลักฐานบัญชียังไม่เป็นระบบ ส่วนด้านศูนย์สาธิตการตลาด เอกสารหลักฐานควบคุมสินค้าและการเงินยังไม่ค่อยรัดกุม และการเชื่อโยงเครือข่ายยังไม่มีกว้างขวาง

วรรณา ยะตา (2551) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านแม่ใส หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านแม่ใสประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่ม ฯ ประสบความสำเร็จ คือ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนที่มีคุณธรรมในเรื่องของสัจจะ มีความซื่อสัตย์ มีความไว้วางใจ มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความรับผิดชอบ คณะกรรมการเป็นบุคคลที่มีความเสียสละซื่อสัตย์ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ การจัดการองค์กรมีความชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับที่เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมและเป็นระเบียบที่ทุกคนให้การยอมรับ มีพระสงฆ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและข้าราชการในพื้นที่เป็นที่ปรึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ฯ ทำให้สมาชิกเกิดศูนย์รวมน้ำใจและเกิดความมั่นใจในความมั่นคงของกลุ่ม และให้ความร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดี การอบรมเพิ่มความรู้และทักษะให้กับกรรมการ เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านแม่ใสเป็นไปอย่างประสิทธิภาพ เนื่องจากกรรมการได้รับองค์ความรู้ ทำให้เกิดความมั่นใจ และสมารถบริหารจัดการกลุ่มประสบความสำเร็จได้ สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการของกลุ่มแทบจะไม่ปรากฏให้เห็น เพราะกรรมการมีการติดตาม เยี่ยมเยียนสมาชิกเป็นรายบุคคล ตัวต่อตัว และสมาชิกเข้าใจและพึงพอใจในการทำงานของคณะกรรมการ พอใจในกฎระเบียบที่ตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งเงินสัจจะสะสมหรือการส่งชำระเงินที่กู้ยืมจากกลุ่มฯ ก็เป็นไปตามกำหนดและระยะเวลาที่กำหนดไว้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved